

ПАЛЕЧКО, СИНЪТ НА СИРОМАХА ОСЕТИНСКА ПРИКАЗКА

Превод от руски: Иван Троянски, 1976

chitanka.info

Живеел едно време един сиромаш. Живеел бедно в края на селото. Тъй като бил много беден, селяните му предложили:

— Възлагаме ти да пасеш нашите гъски и телета, а срещу това ще ти даваме зърно, брашно и още нещо за ядене. Така ще можеш да се прехранваш.

Сиромашът се съгласил. Започнал да пасе гъските и телетата на селото. Срещу това му давали по една чаша зърно, брашно и той преживявал.

Минало известно време и ето че на стари години му се родило момче. Нарекли го Палечко.

Една вечер сиромашът докарал гъските в селото, прибрал се в къщи и уморено се тръшнал на стола.

Жена му го попитала:

— Какво става с теб, че толкова уморен седна на стола?

— Уморих се днес, защото телетата се разбягаха кое където види.

Като чуло думите на баща си, момчето в люлката внезапно се изпънало, продънило я и казало:

— Татко, ако дойда утре и аз с теб, ще ги пасем заедно.

Бащата и майката били смаяни:

— Какво е това? Дявол или човек? Едва вчера се роди, а днес вече продъни люлката си и дори заприказва!

— Защо се уплашихте толкова? — рекло им момчето. — Аз съм още малък! Разкажи ми как трябва да се пасат гъските и телетата, татко?

Баща му казал:

— Трябва да ги държиш заедно, за да не се загуби някое. Не бива да им позволяваш да се пръскат.

Сутринта бащата и синът му Палечко изкарали гъските и телетата извън селото. Там Палечко се втурнал в кръг около тях и не им давал да се тирват; макар и малко да се отдалечало някое животно, той така го удрял, че падало мъртво на земята. Така пасли стадото цял ден. Гъските и телетата все бягали насам-натам и Палечко ги изтрепал. В селото докарали съвсем малко. Селяните излезли да посрещнат стоката си и попитали стареца:

— Къде се дянаха нашите гъски и телета?

— Ей този пишман юнак беше с мен и ги изтрепа — казал бащата.

— Вече няма да ти даваме да пасеш гъските и телетата ни — казали селяните на стареца. — Синът ти ще ги изтрепе, ти трябва да го махнеш.

Но сърцето не позволявало на стареца да погуби сина си. Изкарал много дни в глад и немотия. На края решил все пак да затрие сина си. Поискал от съседите каруца и кон.

— Защо ти са конят и каруцата? — попитал го Палечко.

— Ще идем с теб на пътешествие — отговорил бащата.

Впрегнал коня в каруцата и поели с Палечко на пътешествие. Дълго пътували през степта и замръкнали на открито.

— Тук ще починем — казали те.

Спрели, огледали се и видели, че в далечината блещука огън. Палечко рекъл на баща си:

— Веднага ще донеса една главня оттам и ще си накладем огън.

— Тичай, жив и здрав да си!

Палечко се затичал към огъня. А нощем блещукането на огъня винаги ти се струва близко. Най-сетне той дотичал до това място и видял, че светлината иде от една могила. Нахълтал в могилата, а това било домът на седем братя великани. Седмината седели на една пейка.

— Добър вечер! — високо поздравил Палечко.

— Бъди здрав, бъди здрав, планинско птиче! — отвърнали му великаните. Настанили го да седне при тях. Пред тях над огнището висял котел с четири дръжки, в който се варял цял елен.

— Разръчкайте огъня под котела — казал най-възрастният великан.

При тези думи великаните трябвало да хвърлят в котела Палечко, те искали да го изядат. Ала Палечко сам скочил и подврял под котела цяла камара цепеници. Най-възрастният брат пак казал:

— Разбъркайте месото в котела!

Палечко скочил, издигнал свареното месо отгоре, а суровото пуснал на дъното. Направил всичко, както трябва, и седнал на мястото си. А котелът продължил да ври и кипи.

— Снемете котела! — сърдито се обърнал към братята си най-възрастният великан. Седмината великани скочили да снемат котела, но Палечко ги хванал за ръцете, не им дал дори да мръднат, станал и

сам снел котела, който седмината нямало да могат да снемат. Започнал да вади парчета месо и да ги хвърля в коритото. Избрал мръвки и си говорел:

— Това — за татко.

Събрал една торбичка мръвки, дръпнал една главня от огнището и си плюл на петите, а великаните останали като вцепенени.

— Какво беше това чудо? — рекли си те. — На ръст не повече от юмрук, пък не ни даде на нас, великаните, да станем!

Те имали една-единствена сестра, която носела златните си къдрици в кошница.

— Засрамете се! — казала тя. — Великани сте, седмина сте, а не можахте да го задържите да ви стане брат!

А Палечко се върнал на мястото, където останал баща му, и повикал:

— Татко, татко!

Но тук нямало никого.

Бащата се върнал в селото и казал на хората:

— Погубих момчето си!

И се заел отново със същата работа, с която се прехранвал: започнал да пасе гъските и телетата на съселяните си.

След като не намерил баща си, Палечко се върнал обратно в дома на великаните. Те му се зарадвали и той заживял с тях. Денем великаните ходели на лов, вечер се връщали с дивеч. Така преживявали.

Веднъж Палечко погледнал през вратата и видял в степта нещо като връх на калпак.

— Какво е това, дето се вижда там? — попитал той великаните. Великаните отговорили:

— До нашия дом имаше един сребърен коневръз. Някой ни го отмъкна и го заби там. Отдавна се мъчим да го издърпаме, но все не можем.

Палечко завел великаните при коневръза. Накарал ги един по един да опитат силата си и да го извадят от земята, но те не успели. Тогава рекъл:

— Е хайде, опънете заедно!

Но и седмината не могли да го измъкнат.

Палечко сам се приближил до коневръза и го потеглил, но той не се помръднал. Потеглил го втори път — едва-едва се разклатил. Ядосал се, пипнал здраво и за миг го измъкнал. На мястото на коневръза останала дупка. Пъхнал ръката си в нея и извадил един златен пръстен. Натоварил коневръза на гърбовете на седмината великани, те го пренесли в къщи и го поставили на старото му място.

Великаните много обикнали Палечко и се грижели за него.

Веднъж той им съобщил:

— Напускам ви!

— Къде отиваш? Къде ще намериш по-добър живот? Какво не ти достига? — започнали да го разубеждават великаните.

— Татко ми каза да тръгна на пътешествие и аз отивам.

Не им се искало на великаните да ги напусне, но нищо не можели да сторят. Сестрата се скарала на братята си:

— Засрамете се, братя мои, щом не можахте да го задържите!

А Палечко вървял и вървял по пътя си и стигнал до едни гробища. Пътникът винаги се сгорещява, Палечко седнал в сянката на един паметник и се замислил:

— Този покойник, личи си, отскоро е тук.

В същия миг долетял един гълъб. Палечко седял в сянката на паметника и видял как гълъбът се превърнал на хубавица, подобна на самата месечина. Тя извадила някакви пръчици, сложила ги на каменната плоча, разринала пръстта от гроба, вдигнала оттам един мъртъв млад човек, прекарала по него пръчиците и той оживял.

А Палечко все стоял в сянката и наблюдавал.

Слънцето се наклонило към залез. Девојката пак прекарала пръчиците по младия човек и той пак станал мъртвец. Заровила го отново, подравнила гроба, както по-рано, превърнала се на гълъбица, подхвъркнала и отлетяла.

Палечко се встрещил: „Ако разкажа за това чудо, кой ще ми повярва?... Ще се скрия и ще остана тук през нощта — решил той. — Гълъбицата може да долети тук и утре.“

Отишъл до мястото, където девојката сложила пръчиците, и си изкопал скривалище, — а много ли е нужно за такъв Палечко!

Изгряло слънцето, гълъбицата пак долетяла и се превърнала на девојка. Сложила пръчиците си на каменната плоча. Палечко ги грабнал и бързо се скрил.

Девојката се уплашила, отново се превърнала на гълъбица, подхвъркнала и отлетяла. А покойника оставила незаровен. Палечко прекарал пръчиците по него и той оживял. Прекарал втори път пръчиците, младият човек пак станал мъртвец и Палечко го заровил.

Напуснал гробищата и тръгнал напред. Стигнал до едно голямо село. Хора много, а всички мълчали, не разговаряли един с друг. На края на селото живеела една баячка и господ завел Палечко право при нея. Останал тук на гости и попитал баячката:

— Какво е това чудо: селото голямо, хора много, пък дори петли не се чуват да пеят?

Баячката отговорила:

— Умря синът на княза и князът го жалее. Никой не смее да произнесе излишен звук.

— Ами ако върна сина му към живот, с какво може да ме възнагради князът?

— Ще бъде много хубаво! — казала бабичката.

— Щом е тъй, иди да го попиташ.

Баячката се явила в дома на княза, застанала пред съветника и му рекла:

— Имам един гост и той казва: „С какво може да ме възнагради князът, ако върна сина му към живот?“

Съветникът доложил на княза. И князът заповядал на приближените си:

— Идете й счупете ребрата! Моята скръб тече с кървави сълзи от очите ми, а тя какви ги дрънка!

Отишли при баячката и така я набили, че едвам се измъкнала. Пребита и осакатена, тя се върнала в къщи при госта си и му казала:

— Заради теб ме пребиха! Господ да не ти прости!

— Хайде да идем двама! — казал Палечко.

Явили се в дома на княза и помолили приближените да му доложат, че е дошъл човекът, който може да върне сина му към живот. Князът излязъл при Палечко и закрепял:

— Какви шеги си намислил да си правиш?!

— Крещенето не помага — отвърнал той. — По-добре кажи с какво ще ме възнаградиш, ако съживя сина ти?

Князът рекъл:

— Да вървим на гробищата, съживи го!

Вестта, че Палечко смята да възкреси сина на княза, бързо се разнесла наоколо. Хората нахлули на тълпи в гробищата. Извадили покойника от гроба, сложили го на земята. Палечко се приближил до него, прекарал пръчиците и синът на княза оживял. С песни се върнали обратно в княжеския дом. Князът отстъпил княжеството си на Палечко, но той не приел:

— Продължавам пътешествието си.

— Ти си княз тук, къде ще вървиш? — рекъл князът.

Ала Палечко отказал да остане и поел на път. Вървял и вървял и стигнал в още едно село. Господ пак го завел в къщата на една баячка. Близо до покрайнините на селото течала река, пълноводна като море; на другия бряг пасели като добитък съвършено голи хора.

— Какви са тези хора? — попитал той баячката.

Баячката отговорила:

— Князът ги прехвърли на оня бряг за пролетния празник, но когато ги връщаше обратно, всеки път нещо преобръщаше лодката и хората загиваха. Тези, които виждаш сега, се уплашиха да се прехвърлят с лодка и останаха там. Износиха си дрехите и обувките, сега нямат нито храна, нито облекло, и голи пасат трева.

— Ами ако аз ги прехвърля на отсамния бряг, с какво ще ме възнагради князът?

Баячката го завела при княза и Палечко му казал:

— С какво ще ме възнаградиш, ако прехвърля хората ти на отсамния бряг?

— Ако ги прехвърлиш — казал князът, — ще ти отстъпя княжеството си.

Палечко поискал да му направят такава лодка, в която да се съберат всички останали на другия бряг хора. Пригответе такава лодка, той седнал в нея и я подкарал към другия бряг. Настанил всички хора в нея и я подкарал назад. Сред реката някой хванал лодката, но не от тази страна, където седял Палечко, а от другата, и искал да я преобърне. Но Палечко скочил към другата страна и лодката се оправила. След това бързо бръкнал във водата и измъкнал една обувка.

Така благополучно прехвърлил хората и станал най-скъпият човек на княза.

Ала Палечко и на него казал, че трябва да върви по-нататък, на далечно пътешествие.

— Къде потегляш? — рекъл му князът. — Нали ще бъдеш княз на тези хора. Какво не ти стига, какво още искаш?

Но Палечко се запътил напред.

Попаднал в една пустинна степ. Огледал се и видял, че сред степта стърчи кула, висока до небето. Стигнал до кулата, обиколил я, но вход нямало; учудил се и си рекъл:

— Да завия обратно, но кой ще ми повярва, ако разкажа, че има кула с такава необикновена височина и че не съм успял да вляза в нея?

Мислил, мислил и измислил: „Ще намажа ръцете си със смола и пясък и ще се опитам да се покатеря на кулата“.

Така и сторил. Изкачил се на върха на кулата, погледнал навътре и видял една вита стълба. Слязъл по стълбата в кулата и отпреде му се изпречила една врата. „Да отворя вратата — помислил Палечко, — ама току-виж се натъкна на някоя беда. Нали някой все трябва да живее тук. Но ако не я отворя, кой ще ми повярва, когато разказвам?“

Най-после се решил да отвори вратата. Отворил я и попаднал в голяма зала; подът ѝ бил от зелено стъкло, стените — от седеф, таванът блестял като зорницата. В нея имало три кревата, три маси пред креватите, и трите маси пълни с ядене и пиене, до всеки креват — мивка и сапун.

„Да похапна от тези ястия — помислил си пак Палечко, — ама да не ми се случи нещо?“ На края решил да опита ястията. Хапнал от всяко блюдо на всяка маса и си казал:

— Трябва да науча какви хора живеят в тази зала!

Отишъл до най-отдалечения креват и се скрил зад него — много ли му трябва на Палечко, за да се скрие така, че да не се вижда?

Ослушал се: през вратата влязла девойка с такава хубост, че залата станала още по-красива. Умила се, похапнала, след това легнала на кревата си.

Подир малко дошла втора девойка и от хубостта ѝ залата станала още по-красива. И тя се умила, похапнала, а след това легнала на кревата си.

Палечко продължил да наблюдава. Явила се трета девойка — те били три сестри — и ето че прекрасната зала и първите две хубави девойки станали още по-красиви от хубостта на най-малката сестра.

И тя се умила, похапнала и обидено казала на сестрите си:

— Вие се връщате по-рано от мен, нима са ви малко вашите ястия? Защо посягате и на моята храна?

Тогава средната сестра каза:

— И до моето ядене някой се е докосвал.

— И до моето — каза най-голямата сестра.

Но кой е виновен, не знаели, нали в кулата нямало вход за външни хора. След известно време най-голямата сестра каза:

— Има ли някъде по-нещастни сестри от нас? По цял ден не се виждаме една друга, а когато вечер се приберем в къщи, мълчим, не разговаряме.

— Ти си ни така — отвърнали по-малките сестри, — разговаряй с нас и ние ще разговаряме с теб.

— Къде ходите по цели дни? — попитала тя.

— Кажи първо ти къде ходиш, тогава ще ти кажем и ние.

Най-голямата сестра им разказа къде ходи:

— До дома на седмината великани имаше един сребърен коневръз — рекла тя, — аз го измъкнах и го забих в степта. Великаните идваха да го издърпат и вземат обратно, ала аз го държах отдолу. Някой път се мъчеха по цели дни, изнемогваха, а пък аз си умирах от смях; нито веднъж не им дадох да го издърпат. Веднъж дойдоха седмината и се опитаха да издърпат коневръза, но аз го удържах. А на края някакъв дребосък го дръпна и го изтегли. Уплаших се от гласа му, дори златният ми пръстен изчезна някъде. Успях само да видя, че е мъничък, но така и не научих кой е. Поне още веднъж да го видя!

Втората сестра каза:

— Синът на един княз умря и го погребяха. Аз долитах там, откопах го, съживявах го и по цял ден прекарвах с него в игри и удоволствия. Вечер го умъртвявах и пак го погребвах. Така се забавлявах с него. Но веднъж сложих пръчиците си на каменната плоча и някой се хвърли върху тях и ги отнесе. Уплаших се и отлетях, без да разбера кой е, забелязах само, че е някакъв дребосък.

Обърнали се към най-малката си сестра:

— Е, сега ти разкажи!

Най-малката сестра започнала:

— На пролетния празник един княз откара хората си отвъд голямата река. Когато се връщаха обратно, преобръщах лодките им:

гмурках се под всяка лодка и те загиваха посред реката. Умирах си от смях, когато се опитвах да плувам. Половината хора останаха на отвъдната страна, понеже се бояха да се качат на лодка. Изпокъсаха дрехите си, нагладуваха се и започнаха голи да пасат трева в полето като добитък. Но веднъж, когато исках да преобърна лодката, някой подскочи към страната, където бях, и коленете ми се огънаха. Искаше да ме хване и обувката ми остана в ръката му. Беше някакъв дребосък. Ох, да го видя още веднъж!

В този миг Палечко, скрит зад дюшеците, хвърлил пръстена и той се потърколил по пода на залата.

— Ето ми пръстена! — спуснала се към него едната девойка.

Трите заразглеждали пръстена, Палечко хвърлил и пръчиците.

— Ах, ето ми пръчиците! — скочила втората сестра към тях.

Докато сестрите разглеждали пръчиците, Палечко хвърлил обувката.

— Ах, ето ми обувката! — възкликнала най-малката сестра.

Трите се учудили:

— Откъде е попаднало тук всичко това, когато до нашата кула няма достъп? Ангеле божи, дух-покровителю, който си се явил при нас — започнали да се молят сестрите, — покажи се, бог ни е отредил за теб!

Тогавя Палечко излязъл от постелята. Едва вдигнал глава и трите сестри, щом го видели, в един глас казали:

— Той е мой!

Всяка от тях го наричала свой.

В края на краищата сестрите се умирили. Палечко заживял при тях. Преживял тук дълго и да е дълго щастие то ти! — трите сестри го обичали. Но веднъж той им казал:

— Заминавам!

— Къде заминаваш? — рекли му сестрите. — Къде ще намериш по-добър живот? Какво не ти достига?

— Не — казал той. — Аз напуснах стария си баща и старата си майка и трябва да ги навестя.

Понеже държал на своето, сестрите му казали:

— В такъв случай и ние тръгваме с теб!

— Вие няма да издържите на пътя! — казал той. — Аз вървах пеш и много дни се влачих дотук.

— Ние и на теб няма да дадем да вървиш пеш — отговорили те.

— Че каква сила притежавате? — учудил се Палечко.

Тогава най-голямата сестра грабнала един плъстен камшик, ударил а по стените на залата и тя се превърнала на каруца-самоходка. Потеглили на път.

Пътят им минавал край дома на княза, на когото Палечко помогнал да прехвърли хората си през реката. Как може князът да не го дарува с богати подаръци!

Минали и край другия княз, на когото възкресил сина. Той го дарувал още по-богато.

Минали и край великаните. Те искали да го задържат при себе си, но той казал:

— Не мога, напуснах старите си родители.

Великаните сложили при него сестра си. Той се сбогувал с тях. Потеглил напред с четирите девойки... Пристигнал при баща си, а той, както по-рано, пасял гъските и телетата по мерата. Видял бащата Палечко в каруца-самоходка и заплакал. Палечко спрял самоходката и го попитал:

— Защо плачеш, старче?

— Как да не плача? — рекъл старецът. — И аз имах син, който приличаше на теб. Беше голям пакостник и аз го погубих, защото така искаха моите съселяни.

— И досега все пасеш гъските и телетата? — попитал Палечко.

— Паса ги — отвърнал той.

— Старче, седни до мен — казал Палечко.

Старецът без желание седнал до него в каруцата. Палечко заповядал на девойките:

— Превърнете този старец на млад човек!

Девойките го подмладили, изхвърлили парцаливите му дрехи и ги заменили с нови.

Стигнали до покрайнините на селото, спрели каруцата си. Най-голямата сестра извадила плъстения камшик, ударила каруцата самоходка и тя се превърнала на още по-хубава сграда, отколкото по-раншната кула.

Палечко се разкрил пред баща си и го попитал:

— А къде е майка ми?

— От тъга по теб тя съвсем грохна.

Палечко взел най-голямата сестра и отишъл при бабичката. Девойката я ударила с плъстения камшик и бабичката се превърнала на млада жена.

Палечко завел родителите си в новия си дом. Сетне повикал глашатая и го накарал да съобщи на селото:

— Нека всеки стопанин вече сам да се грижи за гъските и телетата си!

Всички и до днес живеят в хубавия си дом.

Така, както нищо не сме видели от това, което разказахме, нека така да ни отминат всички напасти, всички болести! Нека и ние да бъдем така щастливи!

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.